

Samenwerken aan een duurzame akkerbouw

DE ROL VAN DE AGRARISCH ADVISEUR BIJ GEWASBESCHERMING

Voor de verduurzaming van de akkerbouw maakt een teler zijn keuzes vaak in samenspraak met adviseurs. Ook op het gebied van gewasbescherming. Hoe ziet een dergelijke samenwerking met een adviseur er in de praktijk uit? En staan de belangen van de teler hierbij voorop? We praten hierover met akkerbouwer Heero Zuideveld en adviseur Jan ten Have.

Akkerbouwbedrijf in Noordoost-Groningen

Op het moment van interview is de oogst van de pootaardappelen in volle gang bij maatschap Zuideveld in Usquert, gelegen in Het Hogeland in Noordoost-Groningen, dicht bij de Waddenzee. Akkerbouwer Heero Zuideveld maakt tijdens het inschuren van de aardappelen tijd voor een interview, waarbij ook Jan ten Have aanschuift. Hij is als teeltadviseur werkzaam bij [Agrifirm](#) en komt regelmatig op bezoek bij de maatschap.

Het bedrijf kent een lange historie, vertelt Heero Zuideveld. "Mijn broer Klaas Pieter en ik zijn de twaalfde generatie op dit bedrijf." Het akkerbouwbedrijf omvat 240 hectare, waarvan 180 hectare in eigendom en 60 hectare wisselend huurland. Het bouwplan bestaat vooral uit pootaardappelen, met daarnaast uien, winterpeen, suikerbieten en wintertarwe. Verder houden de beide broers zo'n 500 schapen, voor de fokkerij.

Gebied uitermate geschikt voor pootaardappelen

Van de 240 hectare die het bedrijf telt, wordt meer dan de helft in beslag genomen door pootaardappelen. "Doordat we, naast grond in eigendom, wisselend huurland hebben, kunnen we voor de pootaardappelen een gewasrotatie van één op vier toepassen", vertelt Heero Zuideveld. "Dat betekent dat we eens in de vier jaar op een perceel pootaardappelen telen." Gewasrotatie is onder meer nodig om bepaalde ziektes en plagen te onderdrukken. Over het algemeen geldt: hoe ruimer de rotatie, hoe beter een bodem kan herstellen. Daarnaast spelen ook tal van andere aspecten een rol, zoals bemesting en welke teelten er in een rotatie zitten.

Zoals voor de meeste telers in Het Hogeland is voor maatschap Zuideveld pootaardappelen het hoofdgewas. "Dit gebied is hier uitermate geschikt voor. De hier aanwezige grondsoort zavel leent er zich voor, maar zeker zo belangrijk is dat we dicht bij de Waddenzee zitten. Door de nabijheid van dit grote wateroppervlak, met bijbehorende zeewinden, zijn hier relatief weinig luizen, de overbrengers van virus in aardappelen. Daardoor is de luizendruk lager dan in andere delen van het land."

Poot aardappelen mogen geen tot zeer weinig virus bevatten. "Anders worden ze afgekeurd of ze worden gedegradeerd naar een lagere klasse, met een lagere prijs. Met alleen gewasbeschermingsmiddelen red je het niet om de gewenste kwaliteit te realiseren. Ook de luizendruk moet laag zijn, zoals in dit gebied het geval is."

Inspecteren van gewassen zeer belangrijk

Maatschap Zuideveld is al jarenlang klant van Agrifirm. "Dat was al zo voordat ik het bedrijf overnam", merkt Heero Zuideveld op. "In principe is Agrifirm onze vaste adviseur, naast een bevriende collega die mij ook soms adviseert."

Jan ten Have werkt nu 3,5 jaar als teeltadviseur bij Agrifirm en komt sinds september 2022 bij Heero Zuideveld, waar hij advies geeft op het gebied van bemesting, gewasbescherming, zaaizaad en groenbemesters. "Ik heb agrarische bedrijfskunde gestudeerd aan Aeres Hogeschool in Dronten. Toen ik bij Agrifirm kwam te werken, heb ik eerst een traineeship gehad van driekwart jaar. Mijn werkgebied is Het Hogeland, een gebied met veel akkerbouw in Noordoost-Groningen. Tijdens het seizoen kom ik gemiddeld één keer per week op bezoek bij maatschap Zuideveld. Wat ik dan vooral doe, is het inspecteren van de gewassen, alleen of samen met Heero. Door het gewas goed te inspecteren weten we exact wat er speelt. Op basis van de waarnemingen kunnen de juiste acties en besluiten worden genomen. Tijdens het seizoen is het druk op het akkerbouwbedrijf, met het risico dat er problemen in het gewas over het hoofd worden gezien. Daarom ondersteun ik Heero hierin. Buiten het seizoen ben ik ook vrij regelmatig op het bedrijf."

Aan het eind van het seizoen maakt Heero Zuideveld, in samenspraak met zijn broer, het bouwplan voor het volgend seizoen. Jan ten Have komt daarna al snel in beeld. "We bespreken dan het bemestingsplan", vertelt hij. "De inzichten op dat gebied zijn voortdurend in ontwikkeling, bijvoorbeeld naar aanleiding van bemestingsproeven die wij als Agrifirm doen."

Adviseur Jan ten Have: "Tijdens het seizoen kom ik gemiddeld één keer per week op bezoek bij maatschap Zuideveld, vooral om gewassen te inspecteren."

Samen een gewasverzorgingsplan opstellen

In het voorjaar stellen teler en adviseur samen een gewasverzorgingsplan op. "Voor mij als akkerbouwer is het praktisch onhaalbaar om alle ontwikkelingen op het gebied van gewasbescherming nauwlettend te volgen", licht Heero Zuideveld toe. "Ieder jaar vallen er meer middelen weg dan er bij komen. Jan is daar goed van op de hoogte. Bovendien neemt hij actuele kennis mee vanuit praktijkproeven."

Overigens ligt het gewasverzorgingsplan niet tot in detail van tevoren vast, merken beiden op. "Van een aantal bespuitingen staat vooraf vast dat je ze moet uitvoeren en wanneer. Maar verreweg de meeste niet, want het is vooral afhankelijk van de ziekte- en plaagdruk, waarbij het weer een belangrijke rol speelt. Aan de hand van de monitoringsgegevens die Jan gedurende het seizoen in het veld verzamelt en de weersomstandigheden, bepalen we of een bespuiting wel of niet nodig is." Samen wordt uiteindelijk bepaald of er actie moet worden ondernomen en welke. Ook hierin heeft Jan ten Have een adviserende rol.

Desalniettemin is het goed om een gewasverzorgingsplan te hebben, stelt Heero Zuideweg. "Het geeft je een houvast en zo weet je welke middelen je tijdig op voorraad moet hebben. Het moment van spuiten luistert namelijk nauw en dan is er geen tijd om te wachten op een besteld middel. Bij de keuzes die we maken, wegen ook de milieubelastingspunten van het CLM mee."

Wordt hierbij ook rekening gehouden met [resistentiemanagement](#)? "Zeker", antwoordt Jan ten Have. "De teeltadviseurs worden hierover geïnformeerd door de teeltspecialisten van Agrifirm, die hierover actuele kennis hebben. De adviseurs nemen dit mee in hun adviezen aan de telers. Soms is dit nog best een puzzel, maar we komen er nog wel altijd uit. Het beschikbare pakket gewasbeschermingsmiddelen moet echter niet heel veel kleiner worden. Want dan kunnen we echt te maken krijgen met resistentieproblemen."

Heero Zuideveld: "Voor mij als akkerbouwer is het praktisch onhaalbaar om alle ontwikkelingen op het gebied van gewasbescherming nauwlettend te volgen."

Stro op aardappelpercelen tegen luis

Maatschap Zuideveld spant zich in om haar bedrijfsvoering op meerdere fronten te verduurzamen. "Dat is iets wat we zelf graag willen", zegt Heero Zuideveld. "Daarnaast speelt mee dat het pakket gewasbeschermingsmiddelen steeds smaller wordt, en wij daarom op zoek moeten gaan naar alternatieven. Zo zijn we vorig jaar begonnen met het bedekken van de aardappelpercelen met stro, tegen luizen. Dit is aangedragen door Jan, die wist dat hier goede ervaringen mee zijn."

Door stro op een aardappelperceel raken luizen gedesoriënteerd, waardoor ze de aardappelplanten niet meer goed kunnen vinden. Zodoende worden er minder of geen planten aangeprikt door de luizen en wordt virusoverdracht voorkomen.

"Voor ons is het nog een proef. Het is nu het tweede jaar dat we dit doen en we hadden er dit seizoen zo'n 10 à 12 hectare mee afgedekt. De resultaten worden gemonitord door HZPC, het handelshuis dat veel pootaardappelen van ons afneemt en dat binnen dit onderzoeksproject deze taak heeft. De eerste ervaringen lijken goed. Bij de controles bleken de bedekte percelen vrij van luizen. In hoeverre dit virusvrije aardappelen oplevert, is nog niet bekend." Overigens worden deze percelen wel gespoten, in een normale frequentie en dosering. "Want hier verbouwen we de hoogste klasse pootgoed, waar absoluut geen virus in gevonden mag worden. Doordat het middelenpakket smaller is geworden, is er voor dit pootgoed een extra maatregel nodig om te garanderen dat het absoluut virusvrij is. Die extra maatregel is het strodek, wat overigens een vrij nieuwe toepassing is, waar we nog niet alles van weten."

Looftrekker in plaats van bespuiting

Een andere stap naar minder gebruik van gewasbeschermingsmiddelen is de aanschaf van een looftrekker voor de aardappelteelt. "Tot voorheen spoten we het aardappelloof weg voor de oogst. Nu doen we dat voor een deel mechanisch, met een looftrekker", vertelt Heero Zuideveld. "Het is nog wel nodig om de eerste loofdoding chemisch te doen. De tweede en derde loofdoding doen we mechanisch, mits de omstandigheden het toelaten. Het mag niet te nat zijn."

Voorafgaand aan de oogst wordt het loof van aardappelplanten verwijderd, om zo de groei van de knollen te stoppen. Dat gebeurt op het moment dat de meeste knollen de maat van 55 millimeter hebben bereikt. Dat is bij pootaardappelen een gewenste maat, die financieel ook het meeste opbrengt.

"Voorop de trekker hadden we al een loofklapper, die een groot deel van het loof wegslaat. In plaats van een spuitmachine hebben we nu een looftrekker achter de trekker. In combinatie met de loofklapper werkt dit naar tevredenheid. Wel is het bewerkelijker (meer arbeidsuren), vereist het droge omstandigheden en kost het meer brandstof. Maar het resultaat is goed."

Steriele insecten techniek tegen uienvlieg

Een probleem voor de uienteelt is de uienvlieg. Het aantal middelen hiertegen is nog maar zeer beperkt. "Voorheen bestreden we de larven van deze vlieg door middel van

zaadbehandeling. Dat is echter sinds een aantal jaren verboden in Nederland", vertelt Heero Zuideveld.

Sinds vier jaar maakt de maatschap gebruik van een biologische methode om deze vlieg te bestrijden. "Dat is het uitzetten van steriele uivliegen, de zogeheten steriele insecten techniek ([SIT](#)). Dit wordt aangeboden door het bedrijf De Groene Vlieg."

Bij deze methode worden steriele vliegen losgelaten op uivelden en concurreren ze met wilde vliegen in de productie van nageslacht. Het resultaat van een paring is dat er geen nageslacht ontstaat. Door voldoende steriele mannetjes los te laten, kunnen plagen goed beheerst worden. Het is een gebiedsgerichte aanpak, waarbij gestreefd wordt naar een dekking van 90 procent.

"De mensen van De Groene Vlieg komen regelmatig langs om te monitoren en te bepalen of er extra vliegen uitgezet moeten worden. Wij merken dat het een effectieve aanpak is", constateert Heero Zuideveld.

Jan ten Have vult aan: "Als adviseur kom je bij meerdere telers in een gebied en zie je de resultaten van zo'n aanpak. Vervolgens kun je andere telers hierop attenderen, wat ook weer bijdraagt aan een hogere dekkingsgraad in een gebied."

Overigens doen de mensen van De Groene Vlieg nog meer op de percelen van de maatschap, merkt Heero Zuideveld op. "Ze hebben vangbakken geplaatst om regelmatig te monitoren op wortelvlieg in onze winterpeen. Op basis daarvan geven ze ons een gericht advies voor het juiste moment van bespuiting. Dat juiste moment is belangrijk, want het middel tegen wortelvlieg mag je maar twee keer per seizoen toepassen."

Heero Zuideveld is ook lid van een studiegroep van Agrifirm, waaraan meerdere akkerbouwers uit de regio deelnemen. "Het gaat hierbij om het opdoen van praktijkervaring en het delen van kennis over onder meer mechanische onkruidbestrijding in uien. Dat wordt belangrijker, omdat er steeds meer middelen wegvallen."

Resistente rassen en groenbemesters essentieel

Eén van de uitgangspunten van [Toekomstvisie gewasbescherming 2030](#) is het streven naar weerbare teelten en gewassen. Het kiezen voor resistente rassen en een goede zorg voor de bodem kunnen daar een belangrijke bijdrage aan leveren. Hoe wordt dit bij maatschap Zuideveld in de praktijk gebracht?

"Voor tarwe kiezen we doorgaans een ras dat resistent is tegen gele roest. Het zaad hiervoor betrekken we van Agrifirm, die ook proeven doet met resistente rassen", antwoordt Heero Zuideveld. "Resistente rassen in pootaardappelen, bijvoorbeeld tegen phytophthora, is een lastig verhaal. Vaak hebben deze rassen op andere vlakken minder goede eigenschappen, waardoor wij er doorgaans toch niet voor kiezen. Voor een gezonde bodem passen we groenbemesters toe, met name bladrammenas en facelia. Deze groenbemesters verbeteren de doorwortelbaarheid van de bodem. Bovendien is bladrammenas multiresistent tegen schadelijke aaltjes, dus speelt deze groenbemester ook een rol in de gewasbescherming. Overigens zijn groenbemesters niet nieuw voor ons. Dat doen we al 25 jaar. Ook hierin krijgen we advies van Agrifirm, dus van Jan."

Objectief advies, gericht op rendement voor boer en verduurzaming

Hoe ervaren deze teler en adviseur hun relatie? "Het is een werkrelatie", benadrukken beiden. "Maar die we zeker als positief ervaren." Kort samengevat door Heero Zuideveld: "Gewoon goed."

Hebben teler en adviseur een gezamenlijke stip op de horizon? "We blijven continu zoeken naar mogelijkheden om de opbrengsten te verhogen, waarbij we wel in het oog houden dat daarmee ook het rendement verbetert", antwoorden beiden.

In hoeverre kan Jan ten Have garanderen dat zijn advies, bijvoorbeeld op het gebied van gewasbeschermingsmiddelen, objectief is? Hij is immers als adviseur verbonden aan Agrifirm, een bedrijf dat gewasbeschermingsmiddelen levert. "Mijn advies is louter gericht op een zo goed mogelijk rendement voor de teler. Het zou volledig contraproductief zijn om een teler onnodig kilogrammen middel te laten gebruiken, waarmee hij kosten maakt die niet nodig zijn."

Heero Zuideveld beaamt dit: "Ik merk zeker dat Jans advies objectief is en gericht is op mijn rendement. Agrifirm en ons bedrijf hebben ook dezelfde ambities op het gebied van verduurzaming."